

17. 8. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nejvyšší soud „vyřešil“ neexistující ping-pong: případ nemístného soudcovského aktivizmu

Má Nejvyšší soud svévolně připravovat vybrané účastníky řízení o jeden opravný prostředek jen proto, že to teoreticky může udělat?

Ve věci sp. zn. 8 Tdo 259/2023 rozhodoval Nejvyšší soud o případu matky obviněné z pokusu o vraždu novorozence. Průběh řízení je dobře shrnutý v rozsudku Nejvyššího soudu:

- 1) Prvoinstanční soud shledal obžalovanou vinnou a uložit jí trest odnětí svobody v trvání 16 let (v rámci zákonné trestní sazby 15 až 20 let).
- 2) Odvolací soud potvrdil výrok o vině, ovšem snížil trest pod dolní hranici zákonné trestní sazby na 12 let.
- 3) Nejvyšší státní zástupce podal dovolání proti výroku o trestu a argumentoval, že nebyly splněny zákonné podmínky pro vyměření trestu pod dolní hranici.
- 4) Nejvyšší soud zrušil výrok o trestu z druhoinstančního rozsudku a sám rozhodl tak, že uložil trest odnětí svobody na 15 let.

V rozsudku Nejvyššího soudu není nijak vysvětleno, proč Nejvyšší soud sám rozhodl o výši trestu. Rozsudek obsahuje v tomto smyslu jen holý odkaz na zákonné ustanovení v odst. 43 odůvodnění: „*Za splnění podmínek § 265m odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud sám rozhodl o trestu pro obviněnou V. M.*“

Důvod tohoto postupu místo odůvodnění rozsudku uvedla [tisková zpráva](#) Nejvyššího soudu: „*NS tak ve věci rozhodl sám rozsudkem, aby se předešlo možnému „justičnímu ping-pongu“, který by prodlužoval řízení.*“

Samozřejmě mohou nastat případy justičního ping-pongu, které vyžadují zásah ze strany Nejvyššího soudu. Jeden takový popisuje třeba tato jiná tisková zpráva: [Za justiční ping-pong čeká soudce kárné řízení](#). V onom jiném řízení však existoval zcela konkrétní důvod, proč Nejvyšší soud zasáhl a výjimečně rozhodl meritorně sám (protože již ping-pong nastal). V případě V. M. žádný takový konkrétní důvod k obavě z opakovaného vrácení nebyl. Má Nejvyšší soud aktivisticky a zcela svévolně rozdělovat obžalované na dvě skupinky; komu dopřeje vrácení s možností samostatného dovolání a komu nikoli?

„Je pondělí, tak má trestní proces jenom dvě instance“

Ono totiž nejde jen o to, že nějaký soud nějak rozhodne. Jde také o to, zda pak může obviněný využít opravný prostředek, který mu zákon normálně poskytuje. A jde o to, zdali mají různí obvinění rovný přístup k opravným prostředkům.

Normální postup je takový, že poté, co nějaký soudce pravomocně určí výši trestu, odsouzený může podat dovolání proti výroku o trestu a o tomto dovolání bude rozhodovat jiný soudce než ten, kdo pravomocně trest určil. Normálně by tedy o trestu měl pravomocně rozhodnout odvolací soud, ať už sám nebo po vrácení věci od Nejvyššího soudu, a pak je přípustné dovolání.^[1] Proč by se to mělo pro svévolně vybrané odsouzené měnit? Čím si toto nerovné zacházení zasloužili?

Někdo by mohl namítnout, že na tom nezáleží: naposledy má rozhodnout soudce Nejvyššího soudu a ten také rozhodl. Ale tato námitka není oprávněná. Jde také o počet šancí na to, dosáhnout změny rozhodnutí. I to je významný parametr procesu a pokud Nejvyšší soud na sebe přetáhne pozici odvolacího soudu, tento parametr pozmění.

V případě V. M. Nejvyšší soud bez jakéhokoli reálného důvodu rozhodl, že ona – na rozdíl od jiných obviněných – nebude mít možnost podat proti pravomocnému výroku o trestu dovolání. Tím se otevírá cesta k soudcovské svévoli, kdy se Nejvyšší soud pasuje to role určovatele, kolik má trestní justice vlastně stupňů a jaký je jejich vzájemný vztah. Může-li tak Nejvyšší soud činit bez jakéhokoli důvodu a zcela dle vlastní libovůle, pak to může skončit opravdu tak, jak jsme s nadsázkou uvedli do nadpisu: je pondělí, tak má proces dvě instance. Ale když je pondělí a prší, pak má instance tři!

Je to vtip uvedený do extrému, ale z pohledu V. M. to extrémní svévole byla. Ona vůbec netuší, proč byla vybraná a proč u ní určil trest Nejvyšší soud – na rozdíl od jiných obviněných. Když žádný justiční ping-pong nebyl a ani nebyly žádné konkrétní indicie, že by mohl být, tak proč byla právě V. M. vybraná? Bylo to kvůli jejímu příjmení? Nebo opravdu kvůli počasí a dni v týdnu? Ona to neví a nemůže to vyloučit a my také ne.

Jestliže tedy záleží na tom, zda Nejvyšší soud rozhodne o trestu sám, či nikoli, je třeba položit si otázku: má soud dělat výjimky jen proto, že může, nebo má dělat výjimky pouze tehdy, pokud má k tomu konkrétní a dostatečně závažný důvod? Myslím, že správná odpověď je nasnadě.

Jaký okruh námitek má obviněný použít? A jak to zjistí?

Vstoupí-li Nejvyšší soud do role soudu odvolacího a nahrazuje jeho rozhodnutí, vzniknou i jiné problémy. V dovolacím řízení lze proti napadenému rozhodnutí použít užší okruh námitek než v řízení odvolacím (to platí jak pro výrok o trestu, tak o výrok o vině). Jestliže Nejvyšší soud zruší druhostupňové rozhodnutí a začne rozhodovat sám, měl by obviněného na tento postup předem upozornit, aby obviněný mohl případně doplnit svou argumentaci. Není přípustné, aby soud tajil před obviněným, jaký rozsah námitek může použít.

Nejvyšší soud měl v případě V. M. postupovat tak, že by výrok o trestu zrušil a podle § 265l odst. 1 trestního řádu přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, což zcela správně navrhoval nejvyšší státní zástupce ve svém dovolání (odst. 15 odůvodnění rozsudku).

Sám měl Nejvyšší soud rozhodovat, pouze pokud by k takovému výjimečnému postupu byl dostatečně závažný důvod a pokud by na tuto možnost obviněnou V. M. předem upozornil (v dovolání nelze argumentovat prostou nepřiměřeností trestu, pokud uložený trest zůstal v mezích zákonné trestní sazby a pokud nešlo o exemplární trest; jestliže však Nejvyšší soud zruší rozhodnutí odvolacího soudu a bude rozhodovat o trestu, jako kdyby Nejvyšší soud následoval hned po prvostupňovém soudu, má obviněný nepochybně možnost nově argumentovat i prostou nepřiměřeností trestu uloženého prvostupňovým rozsudkem).

Rozumí se samo sebou, že svůj výjimečný postup měl Nejvyšší soud vysvětlit v odůvodnění svého rozsudku, a to v rozsahu odpovídajícím významu této změny pro řízení, nikoli nechávat část odůvodnění na tiskovou zprávu.

JUDr. Ing. Jan Vučka,
advokát v Praze*

GŘIVNA & ŠMERDA
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

[Advokátní kancelář Gřivna & Šmerda, s.r.o.](#)

Revoluční 1044/23
110 00, Praha 1

tel: +420 226 633 341
e-mail: info@akgs.cz

[1] Ovšem i v tomto může být v praxi zmatek, viz starší článek na blogu Jiné právo: [Exemplární trest jako dovolací důvod](#).

** Tento text byl zpracován v rámci projektu studentského vědeckého výzkumu „Trestní řád de lege lata i de lege ferenda v ústavněprávních souvislostech“ realizovaného v roce 2023 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, SVV 260 620/2023.*

autor je externí doktorand na Právnické fakultě UK

aktualizováno 5.9.2023

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)

- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)